

Світлана ВВЕДЕНЬКА,
бібліотекарка Хмельницького ОІППО ім. Анатолія Назаренка

Форми – різні, мета – одна

«Вдихнути в юну істоту душу громадянина – це значить передати не тільки радість, захоплення, гордість за все те, що становить собою наші святині, а й сердечний біль, тривогу, турботу за долю цих святинь – свободу і незалежність, честь і велич, багатство і славу нашої улюбленої Вітчизни».

В.О.Сухомлинський

Ці слова видатного педагога, громадянина можуть слугувати орієнтиром у національно-патріотичному вихованні молодого покоління. Утвердження громадянських цінностей, виховання почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції є одним із найважливіших пріоритетів загальноосвітніх шкіл. До цієї важливої місії долучаються і шкільні бібліотеки, які бібліотечними засобами сприяють формуванню у підростаючого покоління патріотичних почуттів, формуванню громадянськості.

Бібліотекарі мають докладати усіх зусиль задля виховання учня-громадянина з високими моральними і патріотичними якостями, формування у школярів ціннісного ставлення до держави, суспільства, історії, духовних і культурних витоків свого народу та природних багатств. Головним завданням шкільних бібліотек є швидке реагування на суспільні запити, нові вимоги держави щодо освіти й виховання особистості. Важливим є створення сприятливих умов для задоволення інтересів і потреб особистості, формування в учнів кращих моральних якостей, переконань, світогляду, виховання почуття патріотизму.

Ефективність роботи шкільних бібліотек із національно-патріотичного виховання здебільшого залежить від форм і методів, що ґрунтуються на українських народних традиціях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки і психології. Особливу увагу слід приділяти вихованню засобами художньої літератури, театральної педагогіки, музичного й образотворчого мистецтва, що впливають на емоції та почуття учнів. Застосування різноманітних форм і методів бібліотечної роботи сприяє формуванню у дітей патріотичного мислення, національної свідомості й само-свідомості, національної гідності, критичного мислення.

Шкільна бібліотека як важливий структурний підрозділ навчального закладу має спрямовувати свою діяльність на створення ефективної системи бібліотечно-інформаційного забезпечення учасників навчально-виховного процесу, сприяти задоволенню особистісних інформаційних, інтелектуальних, духовних потреб користувачів.

Серед характерних ознак патріотизму визначається:
– розуміння і сприйняття української ідеї;

– сприяння розбудові державної незалежності;
– засвоєння національних цінностей: української культури, мови;
– прищеплення шанобливого ставлення до історичної пам'яті.

Метою національно-патріотичного виховання є формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотичне виховання юних сприяє донесенню до них правдивої інформації про героїчне минуле українського народу. Сьогодення ставить перед бібліотечними працівниками невідкладне завдання – виховати свідомого громадянина, патріота рідної землі, який володіє всіма перерахованими вище якостями.

Ефективність національно-патріотичного виховання залежить від форм і методів його організації. Пріоритетну роль відіграють активні форми, що стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення. До активних форм належать різноманітні види дискусій, ситуаційно – рольові ігри, ігри-драматизації, "мозкові атаки", інтелектуальні аукціони, бліц-турніри, веб-екскурси в історію, слайд-вернісажі, слайд-екскурси, віртуальні виставки, бібліомедійні уроки, подорожі віртуальними енциклопедіями, історичні часописи. Не слід нехтувати і традиційними бесідами, диспутами, лекціями, конференціями, вікторинами, конкурсами, усними журналами, різними формами роботи з книгою та періодикою.

Гордість за свою землю, свій народ, а відтак, і національна свідомість формуються за умови, коли людина добре знає історію і культуру рідної держави. Вивчення їх сприяє оволодінню читачами-дітьми знань про походження української нації, історичне минуле свого народу, його героїчні і трагічні сторінки. Особливе місце у вітчизняній історії займає тривала боротьба українського народу за свою державність, волю і незалежність. Тож висвітлювання цих процесів бібліотеки мають вважати одним з головних напрямів своєї роботи з читачами.

Ці завдання бібліотекарі вирішують як традиційними формами роботи, так і використовуючи сучасні інформаційні технології. Однією з них є створення буктрейлерів. Буктрейлер – короткий відеоролик, що віалізує зміст книги, інформує, інтригує учнів та водночас представляє тільки найважливіших персонажів та найефектніші сюжетні ходи, найяскравіші моменти книги. Основне завдання буктрейлера – захопити читача, спонукати до прочитання книги. Ці форми роботи повинні ненав'язливо заохочувати школярів до читання високодуховної літератури, розкриваючи разом з ними:

- красу й милозвучність української мови;
- неповторність і водночас вразливість природи рідного краю, підводячи читачів до усвідомлення себе її частиною;

- традиції українського народу, історію боротьби за свою незалежність;

- кращі морально-етичні якості людини.

У творчому тандемі з педагогами бібліотекарі намагаються донести до серця і розуму дитини, що патріотизм проявляється в любові до Батьківщини, свого народу, турботі про його благо, повазі до українських звичаїв і обрядів, відчутті своєї належності до України, усвідомленні спільності власної долі з долею Батьківщини, досконалому володінні українською мовою, усвідомленні моральних та культурних цінностей, знанні історії, звичаїв, обрядів, символіки.

Одним з напрямів патріотичного виховання дітей в бібліотеці є краєзнавство. Саме краєзнавча робота має посісти важливе місце в діяльності кожної бібліотеки з тим, щоб виховати у дітей патріотизм, національну свідомість, високу моральність. Щоб по-справжньому любити рідний край, його слід добре знати, вивчати його історію, мову, культуру.

Важливим аспектом у вихованні патріотизму є популяризація літературного надбання письменників рідного краю, зокрема створення хрестоматії творів письменників. Працівники бібліотеки через світ книг розкривають

читачам сторінки історичного минулого і сьогодення українського народу, його культурної і духовної спадщини, намагаються показати красу і велич рідної природи та людей, закоханих у свій край. Вони повинні широко популяризувати літературний потенціал свого краю, організовувати головні читання та обговорення літературних творів, проводити творчі зустрічі з письменниками-земляками.

Наприклад, в освітянській книгозбірні ХГПА систематично проводяться творчі зустрічі з подільськими письменниками. Студенти, викладачі, бібліотекарі мають можливість наживо поспілкуватись з митцями рідного слова, проникнути в їхню творчу лабораторію, дізнатись про «секрети» творчості, отримати автографи. Працівники бібліотеки до зустрічей оформлюють книжково-ілюстровані виставки, присвячені творчості видатних земляків.

У процесі реалізації цих напрямків бібліотекарі у тісній співпраці з педагогічним колективом широко залучають учнів до духовних, історичних культурних традицій українського народу, до його ремесел, образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва через книгу, організацію дослідницько-пошукової діяльності. Завдяки цій роботі задовольняється багато дитячих інтересів, тут нерідко загоряється вогник, що пробуджує мрію і високі патріотичні почуття свідомого громадянина України, людини з високими особистісними якостями, чітким національним світоглядом.

Тетяна РУСА,
директорка Пасічнянського ліцею імені Ігоря Русого
Старосинявської селищної ради, вчитель-методист

Впровадження козацької педагогіки у Пасічнянському ліцеї імені Ігоря Русого

Національно-патріотичне виховання займає провідну роль у вихованні молодого покоління. Процес державотворення, національно-культурне відродження, оновлення і переосмислення життя в Україні вимагають нового бачення виховання учнівської молоді. В концептуальних засадах Державної програми "Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України" зазначено: "Мета сучасного освітнього процесу – не тільки сформувати необхідні компетенції, надати ґрунтовні знання з різних предметів, а й формувати громадянина, патріота; інтелектуально розвинути, духовно і морально зрілу особистість, готову протистояти викликам глобалізації життя". [1] Українська національна ідея проходить через всю педагогічну спадщину минулих епох. Вона в усі часи надихала багатьох освітніх діячів, педагогів на служіння своїй Вітчизні, рідному народу.

Саме дослідження витоків, становлення і розвитку національної системи виховання, вітчизняної педагогіки є першочерговою проблемою, від вирішення якої залежить

вихід незалежної Української держави на сучасний рівень світових стандартів у галузі освіти і виховання і сприятиме захисту та відстоюванню своєї незалежності.

Головна мета національного виховання на сучасному етапі – передання молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду й на основі цього формування особистісних рис громадянина України.

«Перебудова життя, – пише О.Вишневський, – а в царині освіти – навчально-виховного процесу – це передусім перехід до віри в інші ідеали, а відтак і до життя, зорієнтованого на них. Ідеал – це вічний, досконалий, але недосяжний взірєць. Він є стимулом до особистої і громадянської діяльності, він живить наше буття, зміцнює моральні цінності, підтримує сумління. Сила ідеалу нездоланна, а тому «ідеалісти» легко переносять труднощі буденного життя» [2].

А от Г.Ващенко вважав, що ідеал не може бути постійним, він має вдосконалюватися. «Розв'язуючи питання